

KOUVOLA

Pesäntäjärven, Lovasjärven, Matala-Sarkasen, Suuren Hautajärven ja Kalhonjärven ranta-asemakaavojen ar- keologinen inventointi 2022

Janne Soisalo

Tilaaaja: Ympäristösuunnittelu Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartta	3
Inventointi	3
Maastotyö	4
Tulos	12
Lähteet	12
Muinaisjäännökset	12
1 Kuitinleuka 1	13
2 Kuitinleuka 2	14
3 Kuitinniemi	15

Kansikuva: Kuitinniemen rantametsää. Kuitinniemestä, Patalahden rannan tuntumasta löytyi inventoinnissa yksi uusi kiinteä muinaisjäännös. Kaksi muuta löytyi Kuitinniemen länsipuolelta, Kuitinleuasta.

Perustiedot

Alue: 9 rantakaava-aluetta, joiden sisällä 9 muuttuvan maankäytön aluetta. Kaava-alueet sijaitsevat Kouvolan koillisrajan tuntumassa, Lovasjärven, Pesäntäjärven, Matala-Sarkasen, Suuren Hautajärven ja Kalhonjärven rannoilla, n. 38 km Kouvolan keskustasta koilliseen.

Tarkoitus: Selvittää kaiken ikäiset ja tyyppiset muinaisjäännökset alueella, erityisesti keskittyen muuttuvan maankäytön alueisiin sekä hankkeen vaikutus niihin.

Työaika: Maastotyö lokakuun lopulla 2022.

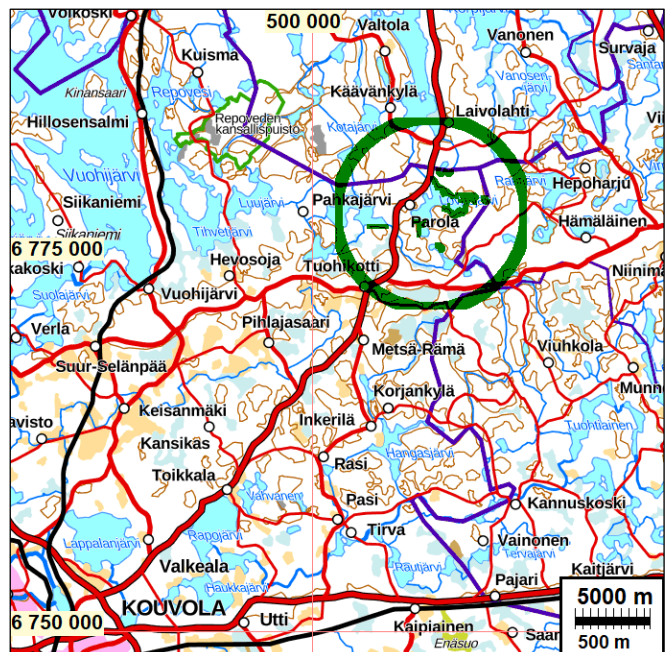
Tilaaja: Ympäristösuunnittelu Oy

Tekijät: Mikrolitti Oy Janne Soisalo. Raportti myös Taika-Tuuli Kaivo

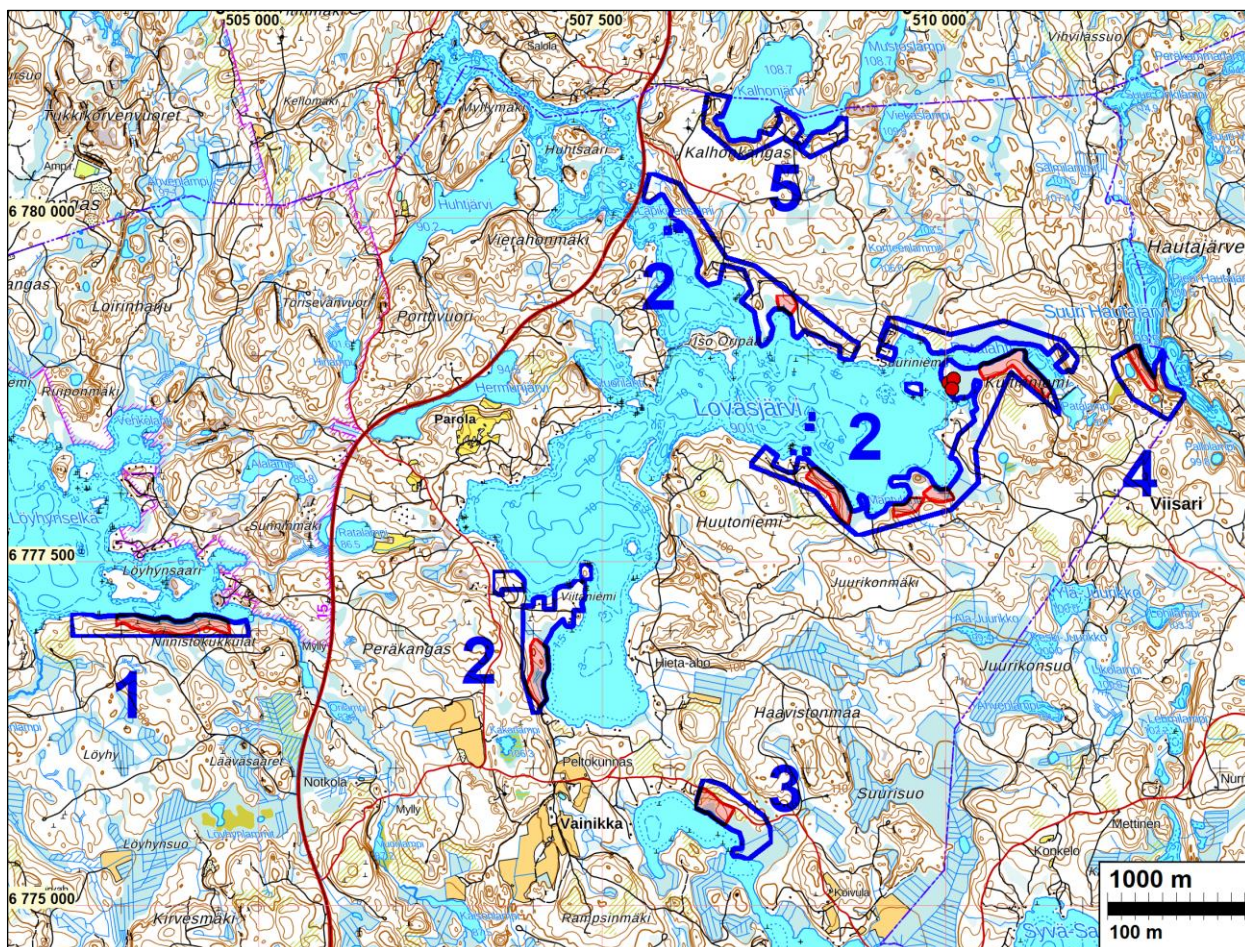
Tulos: Lovasjärven kaakkoisosasta, Kuitinleuasta ja Kuitinniemestä löydettiin kolme uutta, suojeltavaa kiinteää muinaisjäännöstä: kohde 1, [Kuitinleuka 1](#) (kaksi pyyntikuoppaa ja keittokuoppa), kohde 2, [Kuitinleuka 2](#) (kolme pyyntikuoppaa) Kohde 3, [Kuitinniemi](#) (pyyntikuoppa). Kohteet 2 ja 3 sijaitsevat muuttuvan maankäytön alueilla.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 11/2022, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri tarkastettu 11/2022. Valokuvia ei ole talletettu viralliseen arkistoon, eikä niillä ole koelmatunnusta. Valokuvat ovat tallessa Mikrolitti Oy:n serverillä. Kuvat: Janne Soisalo.

Tutkimusalueet vihreän ympyrän sisällä

Yleiskartta

Kaava-alueet, rajattu sinisellä, muuttuvan maankäytön alueet (joihin inventointi keskittyi) punaisella. Kaava-alueet numeroitu: **1:** Pesäntjärven kaava-alue **2:** Lovasjärven kaava-alueet **3:** Matala Sarkasen kaava-alue **4:** Suuren Hautajärven kaava-alue **5:** Kalhonjärven kaava-alue. Muinaisjäänneksiksi alueen 2 koillisosassa punaisiin palliin.

Inventointi

UPM Kymmene oyj on laatimassa ranta-asemakaavaa omistamilleen maille Kouvolan Pesäntä-Lovasjärvi-alueella. Kymenlaakson museo totesi, että nykyiset alueen arkeologiset inventoinnit ovat vanhentuneet ja edellytti uuden inventoinnin laatimista erityisesti muuttuvan maankäytön (uusiensa loma-asuntotonttien) alueille. UPM Kymmene Oy tilasi hankkeen kaavakonsultin, Ympäristösuunnittelu Oy:n välityksellä kaavan arkeologisen inventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Janne Soisalo teki inventoinnin maastotyön lokakuussa 2022, työn kannalta hyvissä olosuhteissa.

Tutkimusalue koostuu yhdeksästä rantakaava-alueesta, jotka sijaitsevat Kouvolassa, lähellä Kouvolan, Mäntyharjun ja Savitaipaleen rajaa, viiden eri järven (Pesäntjärvi, Lovasjärvi, Matala Sarkanen, Suuri Hautajärvi ja Kalhonjärvi) rannoilla. Asemakaavojen sisällä sijaitsee yhdeksän muuttuvan maankäytön aluetta. Inventointi keskittyi erityisesti näille alueille.

Kaava-alueet sijaitsevat Toisen Salpausselän pohjoispuolella. Lähiseudulla on useita muita pieniä tai keskikokoisia järviä. Korkeudeltaan alueet sijoittuvat noin 80 ja 115 metrin välille. Alueet sijaitsevat niin korkealla, etteivät Itämeren varhaiset vaiheet ole ulottuneet sinne ihmisasutuksen aikana. Pesäntjärven ja Lovasjärven välillä kulkee Vuoksen- ja Kymijoen vesistöjen välinen vedenjakaja. Alueelta ei tunneta ennestään muinaisjäänneksiä, eikä ole tietoa onko juuri näillä alueilla arkeologi koskaan aiemmin kulkenut. Karttakuvan perusteella alueilla voisi hyvinkin sijaita sekä esihistoriallisia jäänneksiä että historiallisen ajan pyyntiin ja elinkeinoin liittyviä jäänneksiä.

Vanhojen karttojen mukaan asutusta on lähialueella ollut vuonna 1783 vain Parolassa, josta vanhin asiakirjatieto on vuodelta 1551. Tutkimusalueella ei vanhojen karttojen (v. 1783 revisio- ja metsätaloustalokartta, v. 1804 verollepanokartta, 1840-luvun pitäjänkartta sekä v. 1955, 1966, 1971 ja 1985 peruskartat) mukaan ole ollut asutusta 1700–1800-luvulla. Järvien rannoille on rakennettu kesämökkejä vasta viime vuosikymmenien aikana.

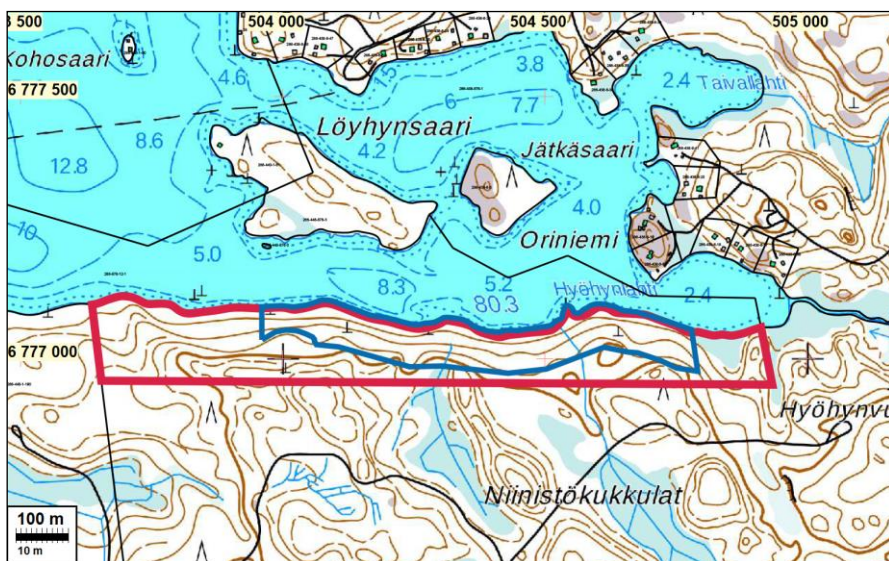
Ennen maastotyötä ja sen aikanakin tarkasteltiin Museoverkon karttapalvelussa ollutta, Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta laadittua rinnevarjostetta, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti mahdollisesti mielenkiintoisia maarakenteita ja pinnanmuotoja. Sen mukaan ja ennen kaikkea maastohavaintojen perusteella maastotyötä kohdennettiin.

Maastotyö

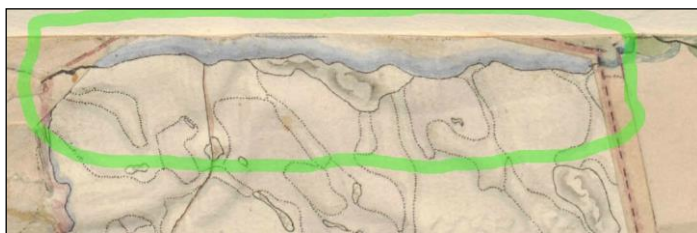
Maastotyö tehtiin muutamana päivänä lokakuun 2022 lopulla. Maastossa tarkastettiin kattavasti muuttuvan maankäytön alueet. Muilta kaava-alueilta tarkastettiin muinaisjäännösten kannalta maastokartan ja maaston perusteella potentiaalisiksi arvioidut kohdat. Pesäntäjärven rannalla on 1 kaava-alue ja 1 muuttuvan maankäytön alue, Lovasjärven rannoilla on 5 kaava-aluetta ja 6 muuttuvan maankäytön aluetta, Matala Sarkasen rannalla on 1 kaava-alue ja 1 muuttuvan maankäytön alue, Suuren Hautajärven rannalla on 1 kaava-alue ja 1 muuttuvan maankäytön alue ja Kalhonjärven rannalla on 1 kaava-alue eikä lainkaan muuttuvan maankäytön aluetta. Ranta-asemakaavoitukseen kuuluvissa saarissa (Sydänperänsaaret, Kortteensaari, Kiesinsaaret, Maitosaari ja Viitasaari) ei käyty, sillä ne eivät kuuluneet muuttuvan maankäytön kattavasti tarkastettaviin alueisiin, eikä käytössä ollut venettä.

Maastotyön menetelmänä käytettiin silmämääräistä havainnointia. Sopiville paikoille tehtiin lapiolla koekuoppia mahdollisten maanpinnalle näkymättömien muinaisjäännösten havaitsemiseksi.

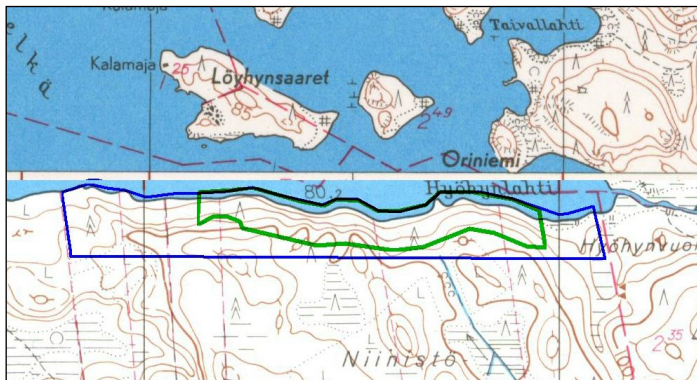
Pesäntäjärven ranta. Pesäntäjäjärvi (80,3 m mpy) kuuluu Kymijoen vesistöön ja on sen kaakkoisia latvajärviä. Kooltaan se luokitellaan keskikokoiseksi järveksi. Järvi on itsenäistynyt omaksi järvi-alueeksi jääkauden jälkeen mannerjään sulettua. Pesäntäjärven laskujoki sijaitsee sen länsipäässä ja maankohoamisesta johtuva maankamaraan kallistuminen ei ole muuttanut järven pintaa merkittävässä määrin. Siten vedenpinnan voi olettaa olleen aina suunnilleen nykyisillä tasoilla. Järven rannoilta ei tunneta aikaisempia muinaisjäännöksiä. Inventoitu alue on jyrkkää ja kivistä, paikoin jopa louhikkoista pohjoisrinnettä. Rantoja reunustaa noin 10 metriä leveä soistunut vyöhyke. Rinteet ja rannat ovat havupuuvaltaisen sekametsän peittämiä. Alue on epätyypillistä muinaisjäännöksille eikä sieltä saatu mitään niihin liittyviä havaintoja.

Pesäntäjärven rannalla sijaitseva inventoitu rantakaava-alue on rajattu punaisella. Sen sisällä on sinisellä rajattu muuttuva maankäytön alue, joka inventoitiin tarkasti..

Ote v. 1847 pitäjänkartasta ja alapuolella v. 1955 ja 1966 peruskarttalehdistä.

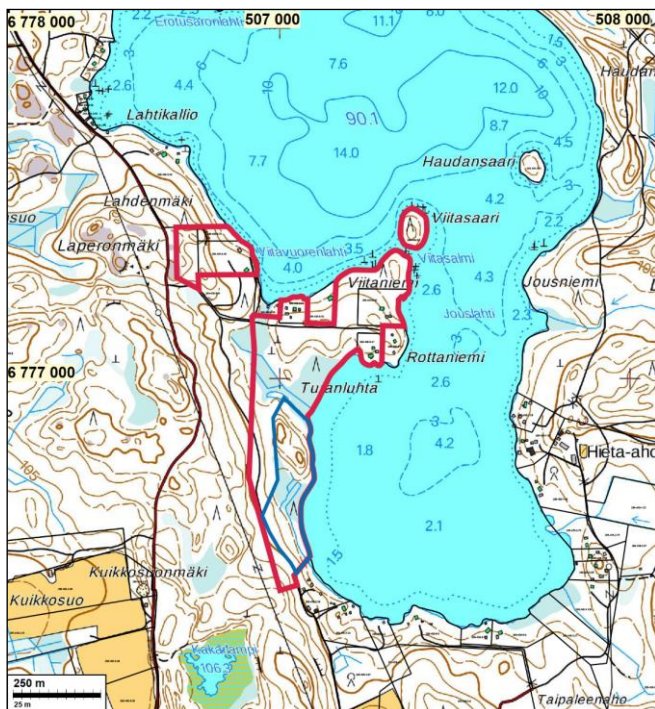
Pitäjänkartalla vaaleanvihreällä alue, jonka sisälle kaava-alue sijoittuu. Kar-toilla ei näy mitään arkeologisesti kiin-nostavaa. Alueella ei ole ollut asutusta.

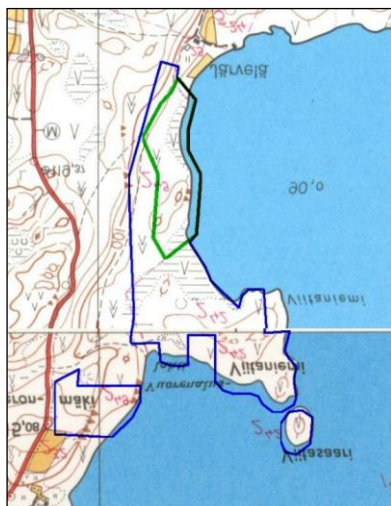
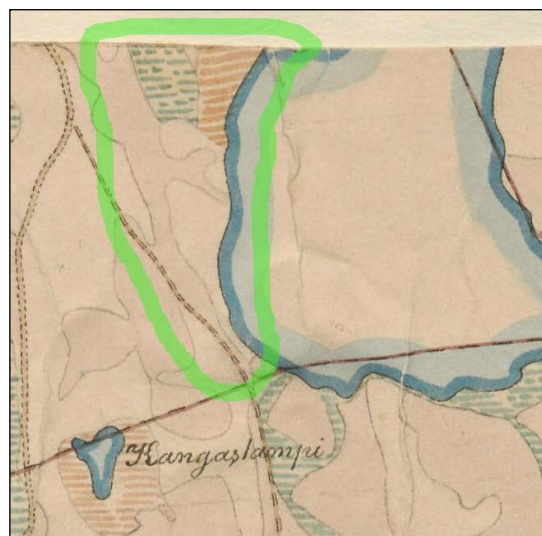
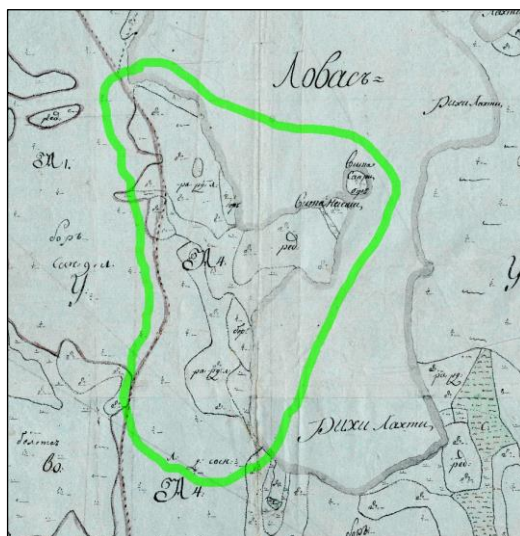
Vasemmalla Pesäntäjärven rantaa. Oikealla Pesäntäjärven rantametsää

Lovasjärven rannat. Lovasjärvi (90,1 m mpy) kuuluu Vuoksen vesistöön ja on sen lounaisia lat-vajärviä. Se luokitellaan kooltaan keskikokoiseksi järveksi. Järvi on muodostunut mannerjään su-lettua. Sen laskujoki on järven pohjoispäässä, jossa maankohoaminen on hieman sen eteläpäästä nopeampaa. Tämän takia järviällä kallistuu ja sen laskukynnys madaltuu. Seurauksena on hidas vedenpinnan nousu, jonka voi havaita helposti järven rannoilla lisääntyvänä soistumisena ja kor-keina rantatörminä. Vedenpinnan nousun seurauksena lähellä rantaa sijainneet esihistorialliset asuinpaikat ovat voineet jäädä veden alle. Lovasjärven rannoilta tunnetaan ennestään yksi esihis-toriallinen muinaisjäännös, Kukkovuoren kalliomaalaus. Historiallisen ajan asutusta tunnetaan jär-ven rannoilta Parolasta, jossa on vanha kyläpaikka. Kummatkaan muinaisjäännökset eivät ole nyt inventoitujen alueiden välittömässä läheisyydessä.

Tutkimusalueeseen kuuluu erityyppisiä rantoja eri puolilla Lovasjärveä. Useimmat rakentamatto-mat rannat ovat rantavyöhykkeeltään kosteita ja monin paikoin suopohjaisia. Metsät ovat lähinnä mäntyvaltaisia, mutta myös sekametsää esiintyy. Joillakin paikoin on kalliorantoja ja hiekkaisia kankaita on lähinnä Kuitinniemen alueella. Järven rannoilta tutkittiin huolella kaikki esihistoriallisen asutuksen kannalta potentiaaliset alueet. Uusia kiinteitä muinaisjäännöksiä löytyi kolme, joissa sijaitsee yhteensä kuusi esihistoriallisiksi tulkittavaa pyyntikuoppaa ja yksi keittokuoppa. Uudet kohteet sijaitsevat Kuitinleuan ja Kuitinniemen alueella.

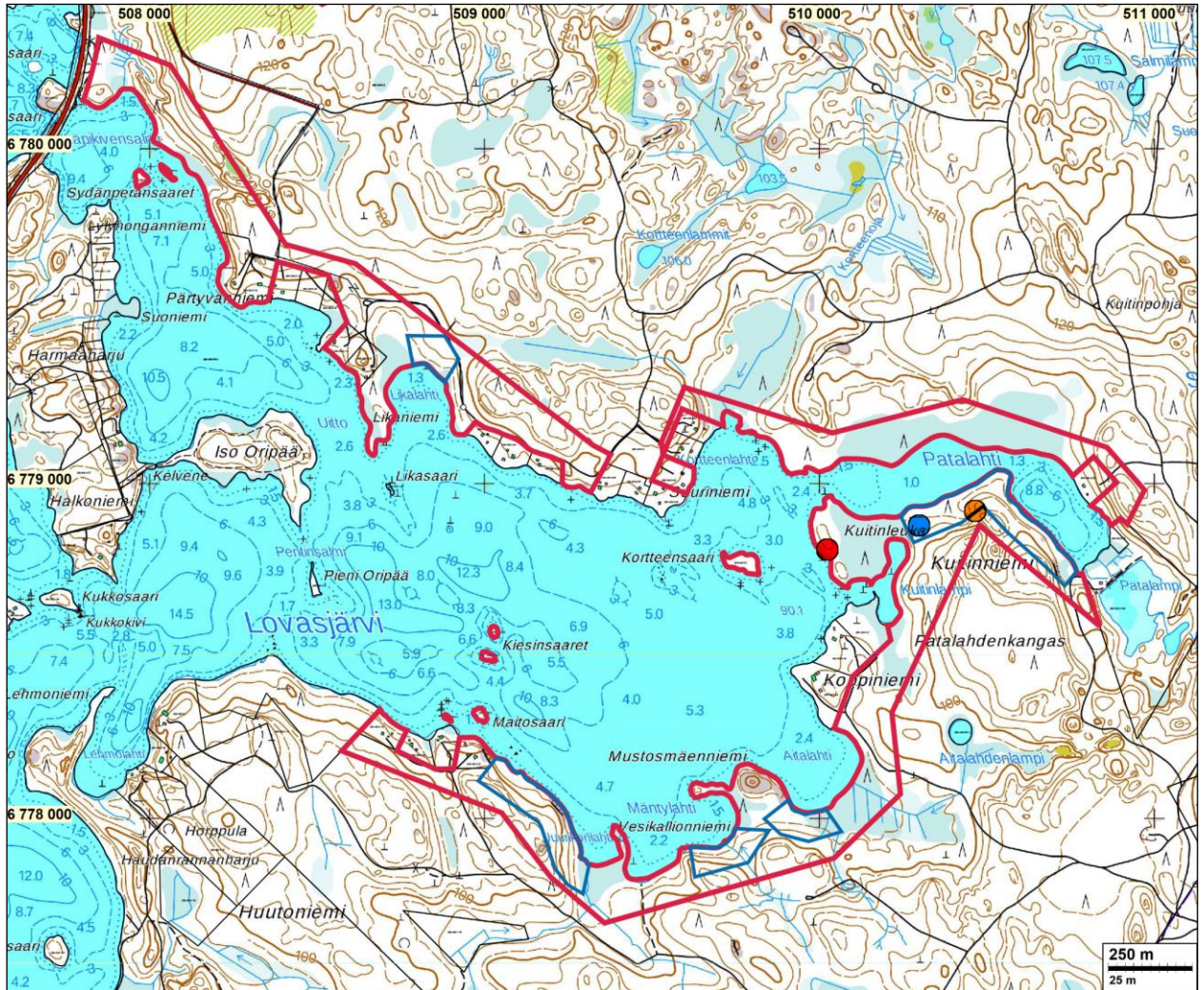

Vasemmalle kartalle on Lovasjärven etelärannalla sijaitseva inventoitu rantakaava-alue rajattuna punaisella. Sen sisällä on sinisellä rajattuna muuttuva maankäytön alue, joka inventoitiin tarkasti. Karttapohja tilaajan toimittama. Oikealla ote v. 1783 (jäljennös 1804) revisio- ja metsätaloustalokartasta.

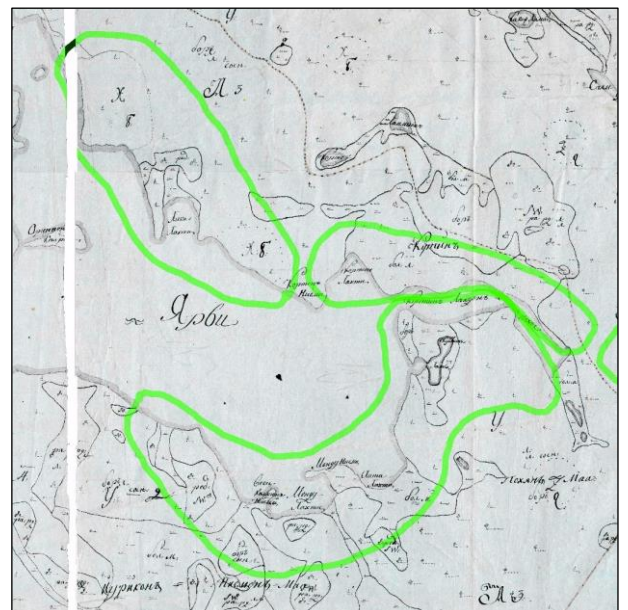
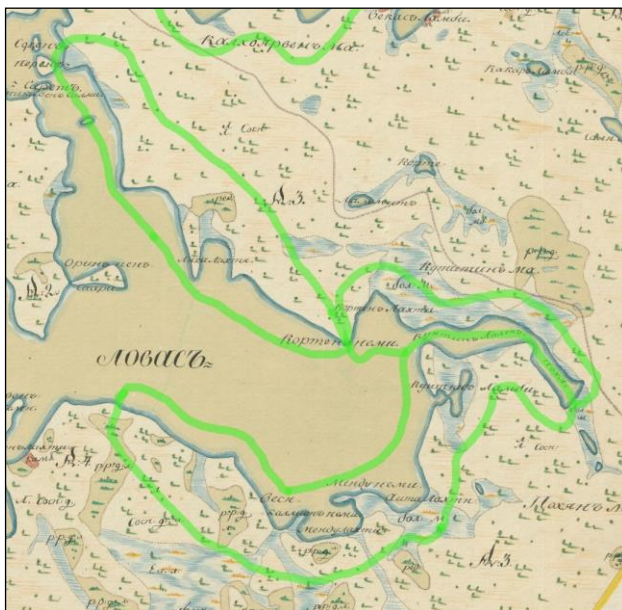

Ylhäällä asemalla ote v. 1804 kartasta, keskellä v. 1847 pitäjänkartasta ja oikealla v. 1955 ja 1966 peruskartalehdistä.

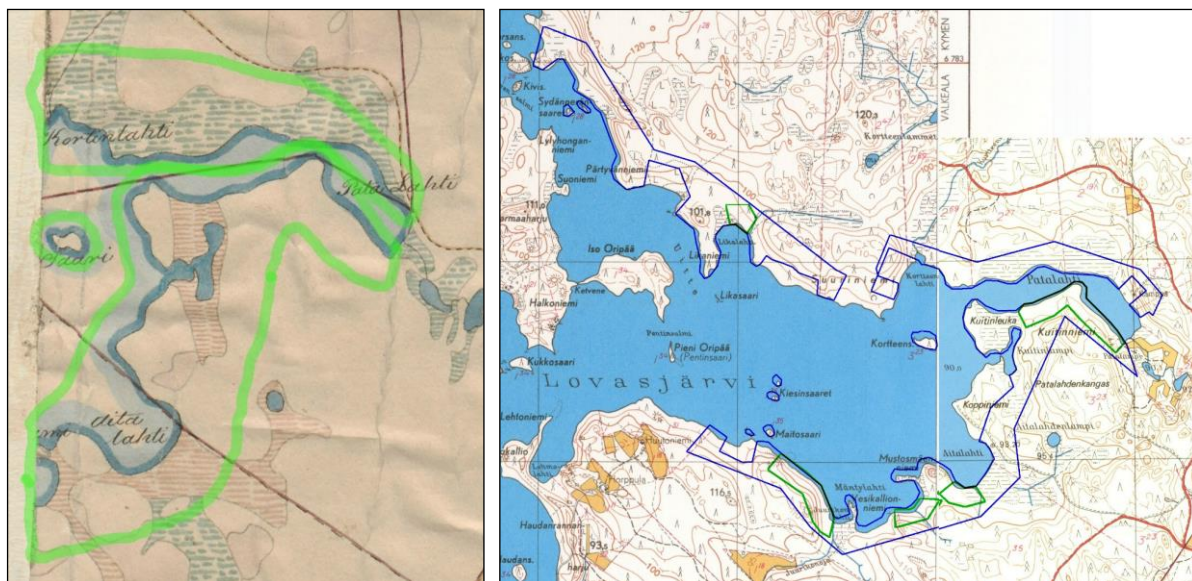
Kartoille on rajattu vaaleanvihreällä alue, jonka sisälle kaava-alue sijoittuu. Kartoilla ei näy mitään arkeologisesti kiinnostavaa.

Lovasjärven itä- ja koillisrannoilla sijaitsevat inventoidut rantakaava-alueet ovat rajattu punaisella. Niiden sisällä on sinisellä rajattuna muuttuvan maankäytön alueet, joka inventoitiin erityisen tarkasti. Alueelta löydettiin kolme uutta kivekkäistä muinaisjäännöstä: ● 1 Kouvola Kuitinleuka 1 ● 2 Kouvola Kuitinleuka 2 ○ = 3 Kuitinniemi. Karttapohja tilaajan toimittama.

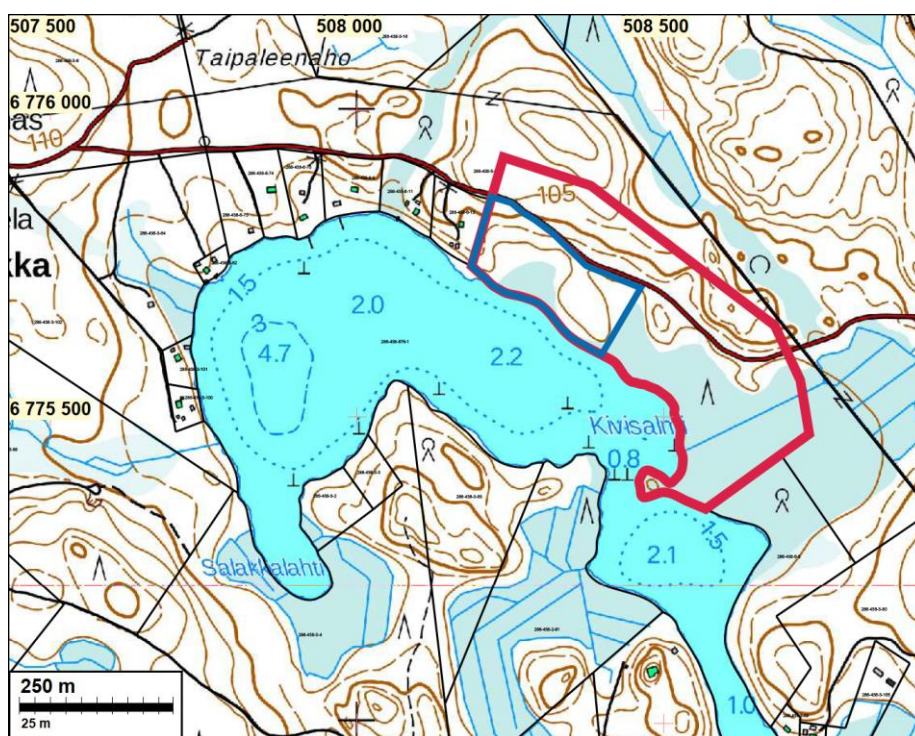

Vasemmalla ote v. 1783 (jälj. 1804) revisio- ja metsätaloustalokartasta, oikealla ote v. 1804 isojakokartasta. Kartalle on rajattu vaaleanvihreällä alue, jonka sisälle kaava-alueet sijoittuvat. Kartoilla ei näy mitään arkeologisesti kiinnostavaa.

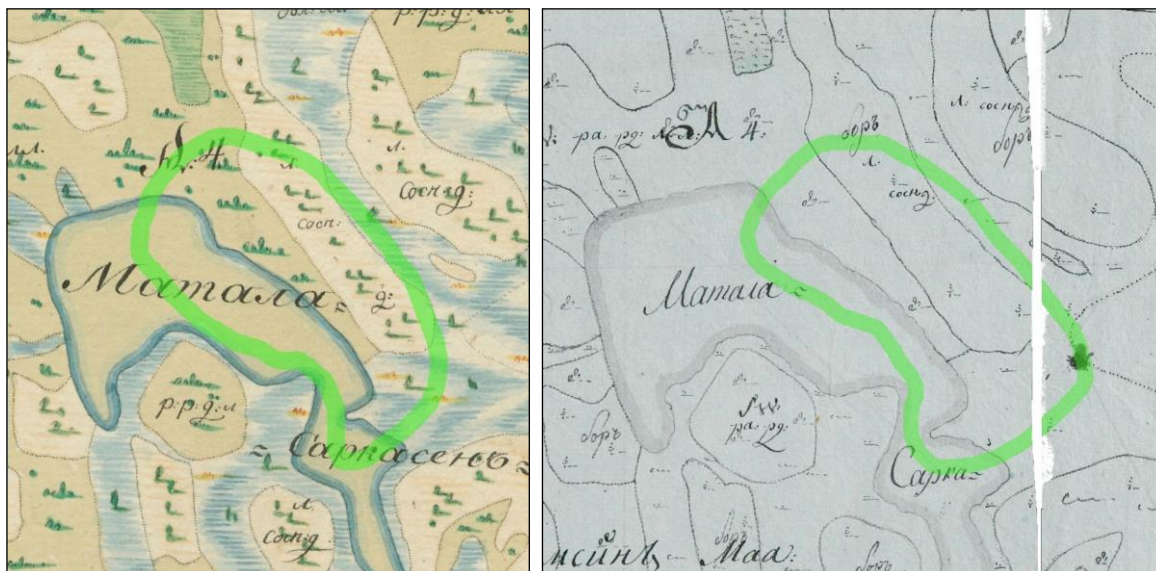

Vasemmalla ote v. 1847 pitäjänkartasta, oikealla v. 1955 ja 1966 peruskarttalehdistä. Kartalle on rajattu vaaleanvihreällä alue, jonka sisälle kaava-alueet sijoittuvat. Kartoilla ei näy mitään arkeologisesti kiinnostavaa.

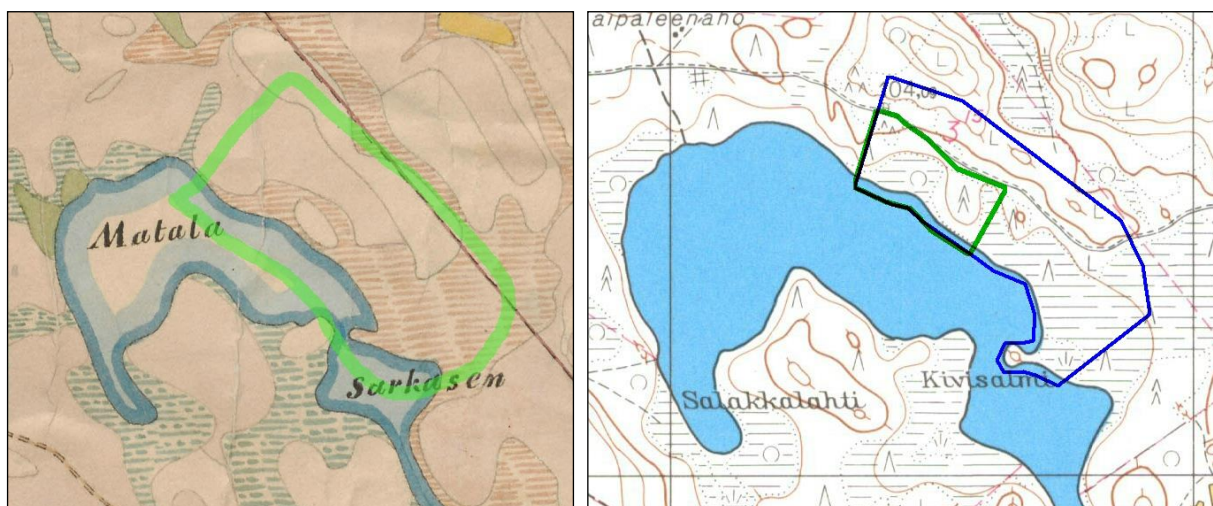
Matala-Sarkasen (93.7 m mpy) ranta. Järvi on pieni ja matala. Se kuuluu Kymijoen vesistöön ja laskee länteen Pesäntäjärveen. Tutkimusalueeseen kuuluvat rannat ovat matalia ja osin suopohjaisia. Vallitseva maalaji on kivinen hiekkamoreeni. Alue tarkastettiin huolellisesti kuivilta osin, mutta mitään kiinteisiin muinaisjäännöksiin viittaavaa ei havaittu.

Matala Sarkasen rannalla sijaitseva inventoitu rantakaava-alue on rajattu punaisella. Sen sisällä on sinisellä rajattu muuttuva maankäytön alue, joka inventoitiin erityisen tarkasti. Karttapolja tilaajan toimittama.

Vasemmalla ote v. 1783 (jälj. 1804) revisio- ja metsätaloustalokartasta. Oikealla ote v. 1804 isojakokartasta. Kartoille on rajattu vaaleanvihreällä alue, jonka sisälle kaava-alueet sijoittuvat. Kartoilla ei näy mitään arkeologisesti kiinnostavaa.

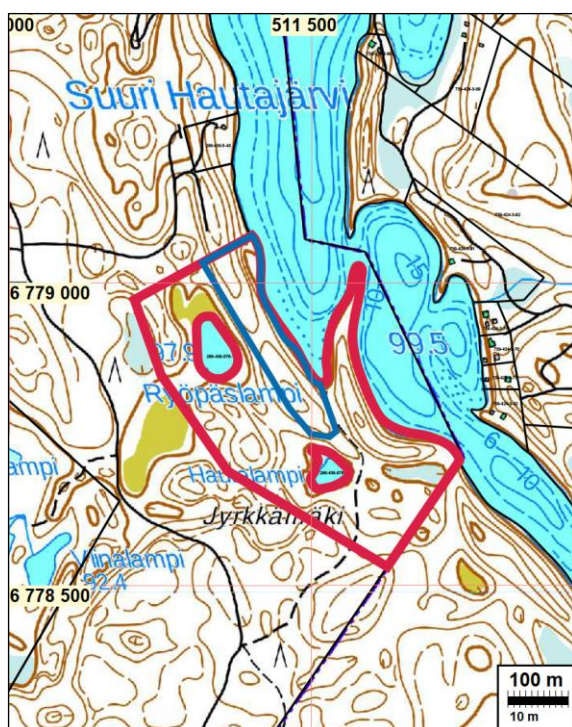
Vasemmalla ote v. 1947 pitäjänkartasta, oikealla v. 1966 peruskarttalehdestä. Kartalle on rajattu vaaleanvihreällä alue, jonka sisälle kaava-alueet sijoittuvat. Kaava-alue sekä muutosalue ovat asemoituna peruskartalle. Kartoilla ei näy mitään arkeologisesti kiinnostavaa.

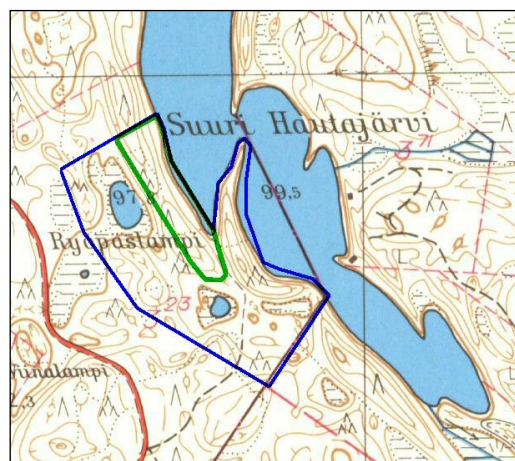
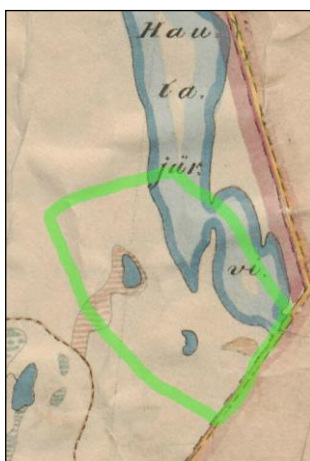
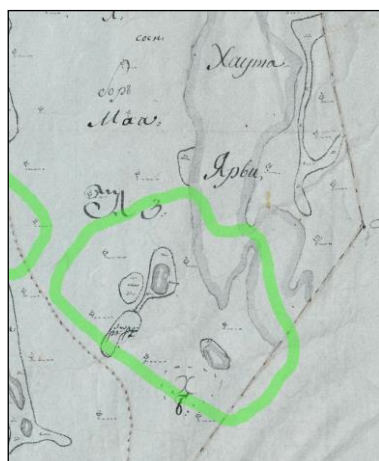
Vasemmalla Matala-Sarkasen rantametsää. Oikealla Matala-Sarkasen rantametsää.

Suuri Hautajärvi (99.5 m mpy) kuuluu Vuoksen vesistöön ja on kooltaan pieni. Tutkimusalueeseen kuuluvat rannat ovat hyvin jyrkkiä ja sijaitsevat järven länsi puolella kulkevan harjumuodostelman reunalla. Maaperä alueella on kivistä harjusoraa. Järven rannat ovat kosteita ja niillä kasvaa sekametsää. Alueelta ei löydetty merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä.

Kuvassa Suuri Hautajärvi. Inventoitu alue vastarannalta kuvattuna.

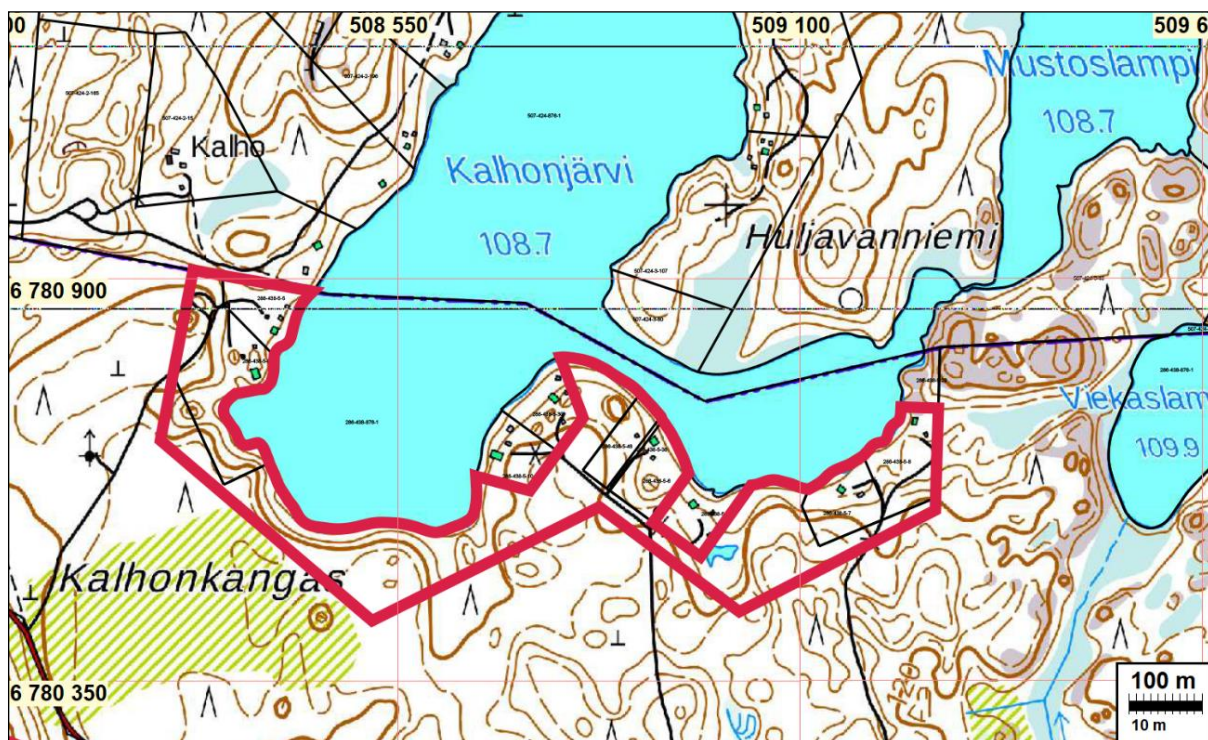

Vasemmalle kartalle on rajattu Suuren Hautajärven rannalla sijaitseva inventoitu rantakaava-alue punaisella. Sen sisällä on sinisellä rajattuna muuttuva maankäytön alue, joka inventoitiin tarkasti. Karttapohja tilaajan toimittama. Oikealla ote v. 1783 (jälj. 1804) revisio- ja metsätalousskartasta. Kartalle on rajattu vaaleanvihreällä alue, jonka sisälle kaava-alueet sijoittuu. Kartalla ei näy mitään arkeologisesti kiinnostavaa.

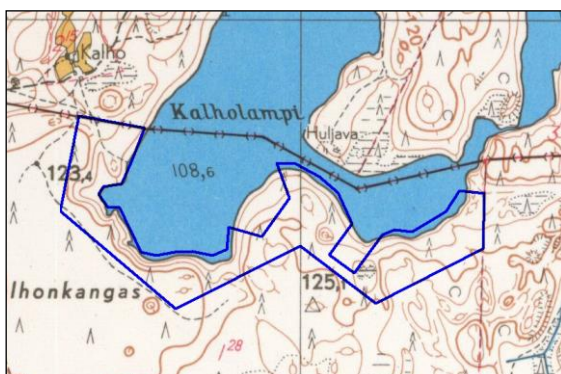
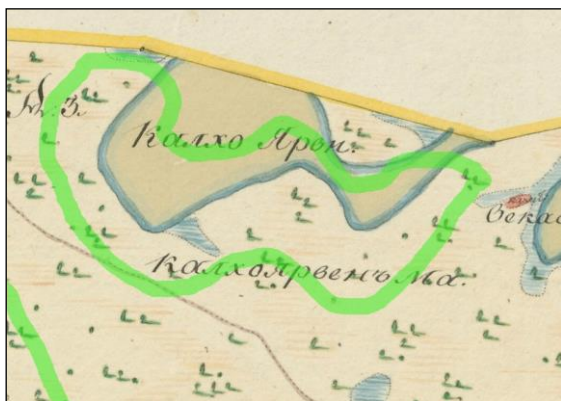

Vasemmalla ote v. 1804 isojakokartasta, keskellä v. 1847 pitäjänkartasta ja oikealla v. 1966 peruskartasta. Kartoille on rajattu vaaleanvihreällä alue, jonka sisälle kaava-alueet sijoittuvat. Kartoilla ei näy mitään arkeologisesti kiinnostavaa.

Kalhonjärvi (108,7 m mpy) kuuluu Vuoksen vesistön lounaisiin pieniin latvajärviin. Tutkimusalue sijoittuu sen etelärannalle ja on piirteiltään jyrkkää. Vain aivan järven rantavyöhykkeellä on tasaisempaa. Länsiosa on hiekkaista kangasta ja itäosa kalliorantoja. Alueelta ei löydetty merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä.

Kalhonjärven rannalla sijaitseva inventoitu rantakaava-alue on rajattu punaisella. Sen sisällä on sinisellä rajattu muuttuva maankäytön alue, joka inventoitiin erityisen tarkasti. Karttapohja tilaajan toimittama.

Ylärivissä vasemmalla ote v. 1783 (jälj. 1804) revisio- ja metsätalouskartasta, oikealla ote v. 1804 isojakokartasta. Alarivissä ote v. 1966 peruskartasta. Kartoille on rajattu vaaleanvihreällä alue, jonka sisälle kaava-alueet sijoittuvat. Kartoilla ei näy mitään arkeologisesti kiinnostavaa.

Tulos

Inventoinnissa löydettiin Lovasjärven ranta-alueelta kolme kiinteää muinaisjäännöskohdetta: [kohde 1 Kouvola Kuitinleuka 1](#), joka koostuu kahdesta pyyntikuopasta ja keittokuopasta, [kohde 2 Kouvola Kuitinleuka 2](#), joka koostuu kolmesta pyyntikuopasta sekä [kohde 3 Kuitinniemi](#), joka on pyyntikuoppa. Muinaisjäännösten rajausta tehtiin koekuopituksen, topografian, maaperän ja paikoilla tehtyjen silmämääräisten havaintojen perusteella. Kohteet 2 ja 3 sijaitsevat muuttuvan maankäytön alueilla. Muilta kaava-alueilta ei löytynyt arkeologisia kohteita.

5.12.2022

Janne Soisalo
Mikroliitti Oy

Lähteet

Charta öfver Parola by i Walkeala socken. 1783 (jäljennys 1804).

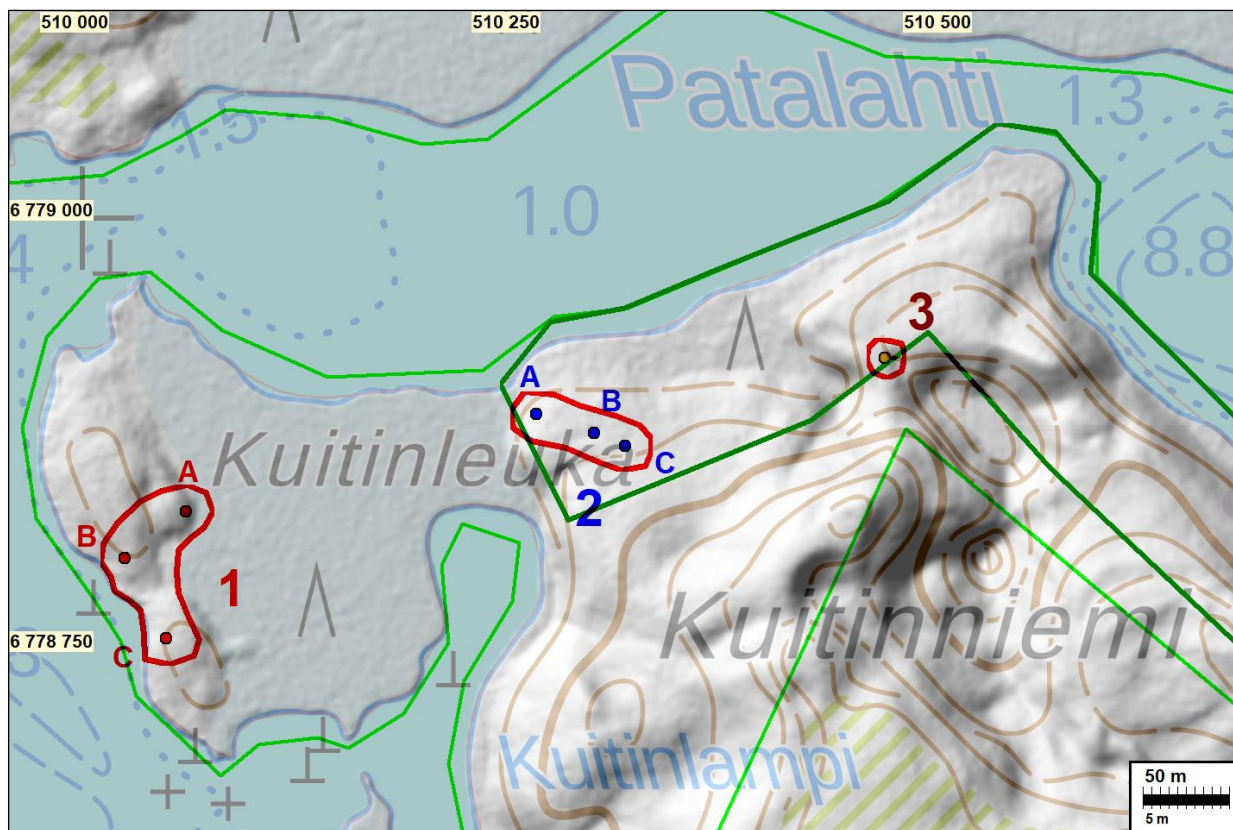
Pitäjänskartasto 1846 Mäntyharju (3132 02) sekä 1847 Valkeala (3132 01). Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1955, 1966, 1971, 1985. Lehdet 3132 01, 313202 ja 313205. Maanmittauslaitos.

Vuoristo, K. 2008. Kouvolan historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi. Museovirasto, Rakennushistorian osasto.

Zweijgberg, I. & Zweijgberg, K. 1804. Valkealan pitäjän Parolan kylän asemapiirros +luettelot ja selostukset kylänrajoista, metsästä ja maaperästä.

Muinaisjäännökset

Inventoitu kaava-alue rajattu vaaleanvihreällä ja muuttuvan maankäytön alue tummanvihreällä. Muinaisjäännösrajakset punaisella. **1** Kouvola Kuitinleuka 1. **A B** = pyyntikuopat ja **C** = keittokuoppa
2 Kouvola Kuitinleuka 2. **A B C** = pyyntikuopat. **3** Kuitinniemi (pyyntikuoppa).

1 Kuitinleuka 1

Mjtunnus: (uusi kohde)
Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
Ajoitus: ajoittamaton
Laji: pyyntikuoppia

Koordin: N 6778803 E 510024
Tutkijat: Soisalo 2022 inventointi

Sijainti: Kouvolan Kuitinleuassa, Tuohikotin kirkolta 9 km koilliseen, Lovasjärven länsirannalla, suon mantereesta erottamassa saarekkeessa. Lovasjärveä ympäröivällä ranta-asemakaava-alueella.

Huomiot: **Soisalo 2022:** Kaksi pyyntikuoppaa ja mahdollinen keittokuoppa. Pyyntikuopat sijaitsevat eri puolilla saarekettä ja keittokuoppa läntisemmästä pyyntikuopasta n. 50 m kaakkoon. Keittokuopan pohjalle tehdystä lapionpistosta löytyi runsaasti kiviä. Maaperä alueella on hienoa hiekkaa. Pyyntikuopat ja keittokuoppa ovat ehjiä. Keittokuopan ympäristöön tehtiin muutamia koekuoppia, mutta niistä ei saatu lisähavain-toja:

Kuoppien koot ja koordinaatit:

Kuoppa A: N 6778830 E 510060. 2 x 3 m, syv. 1 m.

Kuoppa B: N 6778803 E 510024. Pyöreä reunavallillinen kuoppa, 3 x 3 m, syv. 1 m.

Keittokuoppa C: N 6778756 E 510049. 2 x 1 m, syv. 0,5 m.

Ylärivissä vasemmalla: Kuoppa A.
 Ylärivissä oikealla: Kuoppa B.
 Alarivillä vasemmalla: Keittokuoppa C.

2 Kuitinleuka 2

Mjtunnus: (uusi kohde)
Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
Ajoitus: ajoittamaton
Laji: pyyntikuoppia

Koordin: N 6778875 E 510297
Tutkijat: Sepänmaa & Soisalo 2022 inventointi

Sijainti: Kouvolan Kuitinleuassa, Tuohikotin kirkolta 9,2 km koilliseen, tasaisella Lovasjärveen ja suohon rajautuvalla kankaalla. Lovasjärveä ympäröivän ranta-asemakaava-alueen muuttuvan maankäytön alueella.

Huomiot: **Soisalo 2022:** Kolme pyyntikuopiksi tulkittavaa kuoppaa. Kuopat sijaitsevat linjassa suohon työntyvän niemekkeen kärjestä kohti itäkaakkoa. Niistä itäisimmän yli on ajettu metsätyökoneella. Muuten kuopat ovat ehjiä. Maaperä alueella on hienoa hiekkaa ja ympäristössä kasvaa mäntymetsää.

Kuoppien koot ja koordinaatit:

Kuoppa A: N 6778886 E 510263. Läntisin kuoppa, 3 x 3 metriä, syvyys 0,6 m.

Kuoppa B: N 6778875 E 510297. Keskimmäinen kuoppa, 3 x 2 m, syvyys 1 m.

Kuoppa C: N 6778868 E 510315. Kaakkoisin kuoppa, 3 x 3 m, syvyys 1 m.

Ylärivissä vasemmalla: Kuoppa A.
 Ylärivissä oikealla: Kuoppa B.
 Alarivillä vasemmalla: Kuoppa C.

3 Kuitinniemi

Mjtunnus: (uusi kohde)
Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
Ajoitus: ajoittamaton
Laji: pyyntikuoppa

Koordin: N 6778919 E 510465
Tutkijat: Soisalo 2022 inventointi

Sijainti: Kouvolan Kuitinniemessä, Tuohikotin kirkolta 9,4 km koilliseen, Lovasjärveä kohti laskevan kapean harjumuodostelman laella. Lovasjärveä ympäröivän ranta-asema-kaava-alueen muuttuvan maankäytön alueella.

Huomiot: **Soisalo 2022:** Pyyntikuoppa, jonka koko on 3 x 2,5 m syvyys 0,6 m. Kuoppa on muodoltaan pyöreä ja se on ehjä. Maaperä paikalla on hiekkaa ja ympäristössä kasvaa mäntymetsää.

K3. Kuitinniemi. Pyyntikuoppa lapion kohdalla.